

Sygn. akt II Ca 447/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Grzesik (spr.)
Sędziowie:	SO Mariola Wojtkiewicz SO Marzenna Ernest
Protokolant:	sekr. sądowy Magdalena Gregorcuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2016 roku w S.

sprawy z wniosku **Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F.S. w G.**

z udziałem **Gminy R., J. K. (1), J. K. (2), E. P., F. P., M. P., E. L., A. P. (1), L. K.**

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczki J. K. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 4 sierpnia 2015 roku, sygn. akt II Ns 137/15

- zmienia zaskarżone postanowienie w punkcie I. w ten sposób, iż stwierdza, że spadek po L. S. zmarłej dnia 20 października 2010 roku w S., ostatnio stale zamieszkałej w R., na podstawie ustawy nabyła z dobrodziejstwem inwentarza w całości Gmina Ł.;
- ustala, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Mariola Wojtkiewicz SSO Małgorzata Grzesik SSO Marzenna Ernest

Sygn. akt II Ca 447/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn. akt II Ns 137/15 o stwierdzenie nabycia spadku, stwierdził, że spadek po L. S., zmarłej w dniu 20 października 2010 r. w S., ostatnio zamieszkałej w R., na podstawie ustawy nabyła w całości siostrzenica J. K. (1), córka E. i T. (pkt I) i oddalił wnioski w pozostałym zakresie (pkt II).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

L. S. zmarła w dniu 20 października 2010 roku w S.. Ostatnio zamieszkiwała w S. przy ul. (...). W chwili otwarcia spadku była wdową, a jej rodzice I. B. i M. A. nie dożyli otwarcia spadku. Z małżeństwa ze zmarłym mężem, R. S. miała

jedno dziecko - M. S., która urodziła się w dniu (...). M. S. w dniu 4 września 2004 roku w K. zawarła związek małżeński, zmieniając nazwisko na P.. Innych dzieci, w tym wcześniej zmarłych lub przysposobionych spadkodawczyni nie miała. Spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu. Żaden ze spadkobierców ustawowych nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, nie zrzekał się dziedziczenia i nie zwracał się do notariusza o wydanie aktu poświadczenia dziedziczenia.

M. P. w terminie złożyła oświadczenie o odrzuceniu przypadającego jej po matce spadku. Oświadczenie o odrzuceniu spadku skutecznie złożył także jej małżonek D. P. w imieniu ich wspólnych małoletnich dzieci Z. P. i A. P. (2). Poza Z. P. i A. P. (2), M. P. innych dzieci nie ma.

Spadkobierczyni miała dwie siostry: H. B. (1) i E. B..

H. B. (2) zmarła bezdzietnie w dniu 26 września 1986 roku w S.. E. B. w dniu 30 grudnia 1972 roku w L. zawarła związek małżeński z T. L. i przyjęła nazwisko męża. E. L. ma dwoje dzieci: J. K. (1) i A. P. (1).

E. L. w dniu 29 maja 2013 roku skutecznie odrzuciła spadek po zmarłej siostrze.

A. P. (1) skutecznie odrzuciła spadek po L. S.. Ma dwoje dzieci: E. P. i F. P.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich wydanym w dniu 7 kwietnia 2014 roku w sprawie o sygn. RNsm 177/14 zezwolono A. P. (1) i T. P. na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletnich dzieci, polegającej na odrzuceniu w ich imieniu spadku po L. S.. Oświadczenia te złożyła skutecznie w dniu 6 sierpnia 2014r. w Sądzie Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim.

W dniu 20 czerwca 2013 roku J. K. (1), po powzięciu informacji o odrzuceniu w dniu 29 maja 2013 roku spadku przez E. L., złożyła do Sądu wnioski o przyjęcie od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku po L. S.. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt VI Ns 483/13 i była prowadzona przed Sądem Rejonowym w Gryficach VI Zamiejscowym Wydziale Cywilnym z siedzibą w Ł.. Na posiedzeniu jawnym, które zostało wyznaczone na dzień 21 października 2013 roku, w celu odebrania od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku, nie stawiała się. Na posiedzenie to stawiała się jedynie jej siostra A. P. (1), która została dopuszczona do sprawy w charakterze pełnomocnika procesowego J. K. (1) i złożyła w jej imieniu i na jej rzecz oświadczenie o odrzuceniu spadku. A. P. (1) zobowiązała się jednocześnie do przedłożenia pełnomocnictwa J. K. (1) do odrzucenia w jej imieniu spadku po L. S.. W dniu 24 października 2013 roku J. K. (1) złożyła do Sądu pełnomocnictwo do odrzucenia w jej imieniu przez A. P. (1) spadku po L. S.. Pełnomocnictwo zostało sporządzone na piśmie, opatrzone datą 21 października 2013 roku i podpisane przez J. K. (1). Nie zawiera urzędowego poświadczenia podpisu.

J. K. (1) posiada dwoje dzieci: L. i J. K. (2).

Sąd Rejonowy jako podstawę prawną wniosku wskazał art. 1025 § 1 k.c.

Zauważono, że postępowanie w przedmiotowej sprawie zostało zainicjowane przez wierzyciela spadkodawczyni - Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo - Kredytową im. F. S. z siedzibą w G., która załączyła do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku tytuł wykonawczy przeciwko zmarłej L. S.. Wnioskodawca miał legitymację procesową do wystąpienia z przedmiotowym żądaniem.

Sąd I instancji wskazał, iż stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie dowodów z dokumentów w postaci odpisów aktów stanu cywilnego, zapewnienia spadkowego odebranego od spadkobiercy M. P., oświadczeń spadkowych złożonych przez uczestników przedmiotowego postępowania.

Wątpliwości sądu budziła jedynie skuteczność oświadczenia spadkowego złożonego przez A. P. (1) w imieniu J. K. (1).

Sąd Rejonowy wskazał również na przepis art. 931 k.c., art. 932 k.c.

Zaznaczył, że w niniejszej sprawie L. S. w momencie śmierci była wdową, pozostawiając jedno dziecko - córkę M. P., która odrzuciła spadek po matce i której małoletnie dzieci w następnej kolejności również spadek odrzuciły.

Rodzice spadkodawczyni nie dożyli otwarcia spadku. Kolejnymi osobami powołanymi do dziedziczenia były więc siostry spadkodawczyni. Jedna z siostr H. B. (2) zmarła w dniu 26 września 1986 roku nie pozostawiając po sobie zstępnych, a druga siostra E. L. skutecznie odrzuciła spadek. Zstępna E. A. P. oraz jej zstępni, również odrzucili skutecznie spadek.

Druga córka E. J. K. złożyła do sądu wnioski o przyjęcie od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku w dniu 21 czerwca 2013r. Wniosek ten złożony został z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu do złożenia oświadczenia spadkowego, który swój bieg rozpoczął z chwilą dowiedzenia się przez nią o fakcie odrzucenia spadku przez jej matkę - E. L.. Wprawdzie w aktach sprawy VI Ns 450/13 brak dowodu doręczenia zawiadomień o powyższym fakcie dla J. K. (1) i A. P. (1), jednakże wobec faktu, że spadek odrzucony został przez E. L. w dniu 29 maja 2013 r., a wniosek został złożony przez J. K. (1) w 21 czerwca 2013r., niewątpliwie złożony został w terminie.

Mimo wyznaczenia terminu posiedzenia na dzień 21 października 2013r. w celu odebrania od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku, J. K. (1) na posiedzenie to nie stawiła się, nie usprawiedliwiła swej nieobecności i nie wniosła o jego odroczenie. Na termin ten stawiła się natomiast A. P. (1), która złożyła w imieniu i na rzecz J. K. (1) oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłej L. S.. W ocenie sądu orzekającego oświadczenie to było jednak nieskuteczne. Zgodnie bowiem z art. 1018 § 3 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym.

W dniu przyjęcia oświadczenia od A. P. (1) w imieniu J. K. (1). A. P. (1) nie przedłożyła żadnego pełnomocnictwa do reprezentowania siostry. Sąd dopuścił ją wprawdzie tymczasowo do udziału w sprawie, jednakże jedynie w charakterze pełnomocnika procesowego. Nie była ona więc uprawniona do dokonania czynności prawnej w postaci odrzucenia spadku w imieniu siostry. Podkreślenia wymaga również, iż pełnomocnictwo złożone w dniu 24 października 2013 roku, datowane na dzień 21 października 2013 roku, nie sanuje skutków braku umocowania A. P. (1) do złożenia oświadczenia spadkowego. Sama już bowiem forma udzielonego pełnomocnictwa nie spełnia wymogów zawartych w art. 1018 § 3 zd. 3 k.c., ponieważ zostało ono sporządzone na piśmie, lecz bez podpisu urzędowo poświadczonego. Pełnomocnictwo udzielone przez J. K. (1) siostrze A. P. (1) miało charakter jedynie pełnomocnictwa procesowego, a zatem tylko w zakresie dokonywania czynności procesowych przed sądem. Nie upoważniało jej natomiast do złożenia w imieniu J. K. (1) oświadczenia o odrzuceniu spadku, ponieważ nie miało wymaganej do dokonania tej czynności prawnej formy.

Dalej Sąd Rejonowy podnosił, iż J. K. (1) nie stawiła się również na wezwanie tegoż sądu, mimo iż wezwana została pod rygorem pominięcia dowodu z jej zapewnienia spadkowego oraz zeznań w charakterze strony, a wezwanie to odebrała osobiście. Nie dała więc sądowi żadnej możliwości przesłuchania jej, ani też nie naprowadziła żadnych twierdzeń lub dowodów, które powyższe rozważania mogłyby uczynić błędnymi czy przedwczesnymi. Zauważono, że to uczestniczka powinna dbać o swe interesy. Tymczasem nie stawiła się na żadne z kierowanych przez sąd wezwań - ani w postępowaniu VI Ns 483/13, które sama zainicjowała, ani w niniejszym.

Sąd Rejonowy uznał, iż uczestniczka J. K. (1) nie złożyła skutecznie oświadczenia spadkowego, a zatem nie odrzuciła spadku po zmarłej L. S.. W związku z powyższym, na podstawie art. 1015 § 1 i § 2 zd. 1 k.c. uznano, iż J. K. (1) przyjęła spadek po zmarłej L. S. bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste).

W punkcie drugim sąd orzekł o kosztach postępowania zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c. Sąd oddalił więc wnioski o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów uzyskania stosownych aktów stanu cywilnego, ponieważ w sprawie to wnioskodawczyni była stroną czynną niniejszego postępowania i to jej, jako wierzycielowi spadkodawcy, zależało na ustaleniu kręgu spadkobierców dziedziczących po L. S..

Apelację od powyższego postanowienia złożyła uczestniczka J. K. (1) i zaskarżając je w całości wniosła o jego zmianę i stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej L. S. zgodnie ze stanem prawnym, zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego wg., norm przepisanych, ewentualnie skarżąc wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i

przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów za I i II instancję.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego przez błędne ustalenie przez Sąd, iż skarżąca z własnych przyczyn nie stawiała się na wyznaczone posiedzenie przed Sądem Rejonowym w Gryficach VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Ł. w dniu 21.10.2013r, sygn.. akt VI Ns 483/13, w celu odebrania od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz pominięcie faktu iż pełnomocnik J. K. (1), A. P. (1) na posiedzeniu Sądu w dniu 21.10.2013 r., nie została pouczone o treści Art 1018 § 3 k.p.c., tj., iż pełnomocnictwo J. K. (1) w celu odrzucenia spadku powinno być w formie pisemnej z podpisem urzędowo poświadczonym (naruszenie art 130 k.p.c). Mimo braku urzędowego poświadczenia podpisu złożonego przez J. K. (1) na pełnomocnictwie, Sąd Rejonowy VI Zamiejscowy Wydział Cywilny w Ł. nie wezwał J. K. (1) albo A. P. (1), do usunięcia tego braku. W związku z tym nastąpiło naruszenie przez Sąd Rejonowy V. Z., Wydz., C., w Ł. art 379 pkt 2 k.p.c. (nieważność postępowania);
2. naruszenie art 379 pkt 5 k.p.c., - z uwagi na stan zdrowia skarżąca została pozbawiona możliwości obrony swoich praw;
3. niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności faktycznych mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie że J. K. (1) nie stawiała się na posiedzenie Sądu w dniu 21.10.2013 r., ponieważ nie została powiadomiona przez Sąd o terminie posiedzenia, oraz że A. P. (1) pełnomocnik skarżącej w sprawie przed Sądem Rej, w G., VI Wydz., Zamiejscowy w Ł., nie została pouczone o treści art 1018 § 3k.p.c., oraz że takiego pouczenia nie otrzymała skarżąca;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności błędne zastosowanie art 1015 § 1 i 2 k.c., w zw. z art 5 k.c. i przyjęcie iż spadek po L. S. zmarłej 20.10.2010 r., na podstawie ustawy nabyła w całości siostrzenica J. K. (1).

Apelująca złożyła wniosek o przeprowadzenie nowych dowodów w sprawie

- zeznania skarżącej i uczestników postępowania: A. P. (1), na okoliczność iż na posiedzeniu Sądu w Łobzie w dniu 21.10.2013r, jako pełnomocnik J. K. (1) nie została pouczone o treści art 1018 § 3 k.p.c. oraz na okoliczność, iż na posiedzeniu Sądu w tym dniu znalazła się w swojej sprawie VI Ns 482/13 oraz wiozła swoją matkę E. L. na posiedzenie Sądu w dniu 21.10.2013r, sygn., w sprawie akt VI Ns 269/13, a nie na skutek powiadomienia przez Sąd J. K. (1) o posiedzeniu sygn., akt VI Ns 483/12, oraz na okoliczność iż zmarła L. S., oprócz długów, nie posiadała żadnego majątku; E. L. na okoliczność, iż w dniu 21.10.2013 r., jej córka A. P. (1) wiozła ją samochodem na posiedzenie Sądu w tym dniu, w sprawie Sygn., akt VI Ns 269/13, oraz na okoliczność iż zmarła L. S., oprócz długów, nie posiadała żadnego majątku; M. P. na okoliczność iż zmarła L. S.-jej matka, oprócz długów nie posiadała żadnego majątku.

Apelująca uzasadniała wnioski tym, że z uwagi na niezawinioną nieobecność na rozprawie w dniu 04.08.2015 r. nie była słuchana osobiście i nie miała możliwości zgłoszenia wniosków dowodowych. Przyznała, iż faktycznie na posiedzeniu Sądu w Łobzie w dniu 21.10.2013 r., w sprawie VI Ns 483/13 obecna była A. P. (1), jednakże nie na skutek wezwania przez Sąd skarżącej na posiedzenie, lecz we własnej sprawie, również bez wezwania - sygn., akt VI Ns 482/13.

Dalej apelująca podnosiła, iż A. P. (1), będąc w Sądzie w swojej sprawie (bez wezwania), postanowiła zbadać, jaki jest stan sprawy VI Ns 483/13, dot., sprawy siostry J. K. (1). Okazało się, iż na dzień 21.10.2013r, zostało wyznaczone posiedzenie Sądu, w celu odebrania oświadczenia o odrzuceniu spadku. A. P. (1), nie dysponując pełnomocnictwem od J. K. (1), w jej imieniu i na jej rzecz złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłej L. S.. Sąd zobowiązał ją do przedłożenia w terminie 14 dni pełnomocnictwa siostry J. K. (1) - pod rygorem uznania czynności prawnych za nieważne. Jednakże Sąd, nie pouczył A. P. (1) jak również J. K. (1) o treści art 1018 § 3 k.p.c., tj., iż pełnomocnictwo ma być w formie pisemnej z podpisem urzędowo poświadczonym. W dniu 24.10.2013r, J. K. (1) złożyła do Sądu pełnomocnictwo do odrzucenia w jej imieniu przez A. P. (1) spadku po L. S.. Podpis skarżącej na pełnomocnictwie nie był urzędowo poświadczony. Zdaniem skarżącej Sąd Rejonowy w Łobzie z naruszeniem art. 130 k.p.c., nie wezwał do

usunięcia braku pełnomocnictwa, czym w świetle art. 379 pkt 5 k.p.c., doprowadził do nieważności czynności prawnej, o czym w tamtym okresie aż do wydania zaskarżonego postanowienia apelująca nie miała żadnej wiedzy.

Natomiast na posiedzenie Sądu w dniu 04.08.2015r, z uwagi na jej stan zdrowia pod względem psychicznym, co zostało potwierdzone zwolnieniem lekarskim z dnia 03.08.15r. na okres 03-16.08.2015 r., stawić się nie mogła. Nie byłaby w stanie logicznie zeznawać, jak również naprowadzić twierdzeń na swoją obronę i wniosków dowodowych, o których mowa wyżej.

W świetle powyższego J. K. (1) wskazała, iż konsekwencje niemożliwości stawienia się na posiedzenie Sądu w dniu 04.08.2015r, z uwagi na stan zdrowia – pozbawiły ją możliwości obrony swych praw, a ponadto nie mogła obciążać jej konsekwencje naruszenia przepisów przez Sąd Rejonowy w Łobzie.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu ustosunkowano się do zarzutów apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja okazała się uzasadniona.

Podstawą prawną wniosku był art. 1025 § 1 k.c., zgodnie z którym sąd na wniosek osoby prawnej mającej w tym interes stwierdza nabycie spadku przez spadkobiercę.

Sąd Rejonowy przeanalizował, czy w stosunku do każdego z uczestników istnieją podstawy do stwierdzenia, iż jest on spadkobiercą po zmarłej L. S.. Porządek dziedziczenia Sąd Rejonowy określił prawidłowo zgodnie z art. 926 § 1 i 2 k.c.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powołana do spadku z ustawy w pierwszej kolejności była jedyna córka spadkodawczyni- M. P., która spadek odrzuciła. Zgodnie z art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Spadek odrzucili również dalsi spadkobiercy L. S., tj.: dzieci M. Z. i A. P. (2), siostra spadkodawczyni- E. L. oraz jej córka- A. P. (1) i jej dzieci- E. P. i F. P..

Sąd Rejonowy uznał, iż druga z córek E. J. K., nie odrzuciła spadku i z tego względu zgodnie z porządkiem dziedziczenia określonym w art. 926 § 1 i 2 k.c. pozostaje ona jedynym spadkobiercą po zmarłej L. S..

Zdaniem Sądu Okręgowego ocena Sądu I instancji nie była prawidłowa.

Jak wskazał Sąd I instancji, J. K. (1) złożyła do Sądu wniosek z dnia 20 czerwca 2013 r. (data stempla pocztowego) o przyjęciu od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku. Wniosek ten słusznie został przez Sąd I instancji uznany za wniesiony w terminie. Zgodnie bowiem z przepisem art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. W przedmiotowej sprawie uczestniczka najwcześniej mogła się dowiedzieć o tytule swojego powołania do spadku z dniem 29 maja 2013 r., kiedy to spadek odrzuciła jej matka - E. L.. J. K. (1) składając w sądzie wniosek w dniu 20 czerwca 2013 r. zachowała zatem termin sześciomiesięczny wynikający z przepisu art. 1015 § 1 k.c. Sprawa prowadzona była przed Sądem Rejonowym w Gryficach, VI Zamiejscowym Wydziałem Cywilnym w Ł. pod sygnaturą akt VI Ns 483/13.

W ocenie Sądu Okręgowego, jak słusznie zauważyła skarżąca, w postępowaniu tym na skutek niezawiadomienia J. K. (1) o terminie posiedzenia jawnego, a także braku pouczenia jej niezawodowego pełnomocnika procesowego o treści art. 1018 § 3 k.c., J. K. (1) nie złożyła skutecznie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

W tej sytuacji, w ocenie Sądu Okręgowego, termin na złożenie przez uczestniczkę oświadczenia o odrzuceniu spadku pozostaje nadal otwarty.

W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że rozważany termin zostanie zachowany dla spadkobiercy, który przed jego upływem wystąpił ze stosownym wnioskiem do sądu. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 lutego 1963 r. (I CR 109/63, OSN 1964, Nr 3, poz. 51), wskazał, że do zachowania terminu z art. 1015 § 1 k.c. wystarczające jest złożenie przed jego upływem pisemnego oświadczenia o przyjęciu albo odrzuceniu spadku, podpisanego przez spadkobierców, choćby dokument ten wpłynął do niewłaściwego sądu.

Stanowisko to jest także podzielane w doktrynie (J. Kosik, *Złożenie*, s. 285; M. Pazdan, w: Pietrzykowski, *Komentarz KC*, t. II, art. 1015 KC, Nb 4; Skowrońska-Bocian, *Komentarz KC*, 2011, art. 1015 KC, Nb 3; A. Stempniak, *Postępowanie*, s. 80–81; odmiennie jednak pod rządami dekretu z 8.10.1946 r. – *Prawo spadkowe*, Dz.U. Nr 60 poz. 328 ze zm.; A. Ohanowicz, *Przyjęcie*, s. 427) i orzecznictwie (post. SN z 25.2.2015 r., IV CSK 304/14, L.).

Co prawda zauważa się w orzecznictwie, że termin z art. 1015 § 1 k.c. nie zostanie zachowany, jeżeli przed jego upływem spadkobierca złożył wprawdzie wniosek o odebranie oświadczenia o przyjęciu albo odrzuceniu spadku, lecz następnie nie stawił się w wyznaczonym terminie w sądzie (zob. post. SO w Poznaniu z 17.1.2014 r., II Ca 954/13, niepubl.), jednak z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem uczestniczka J. K. (1) w sprawie VI Ns 483/13 w ogóle nie została o terminie posiedzenia sądu powiadomiona.

Z tego względu Sąd Okręgowy, biorąc pod uwagę treść przepisu art. 640 § 2 k.p.c., zgodnie z którym oświadczenia, o których mowa w paragrafie pierwszym (oświadczenie o prostym przyjęciu spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku), mogą być również składane w sądzie spadku w toku postępowania o stwierdzenie praw do spadku, przyjął na rozprawie w dniu 20 października 2016 r. od uczestniczki postępowania J. K. (1) oświadczenie o odrzuceniu przez nią w całości spadku po L. S..

Powyższe doprowadziło do konieczności zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie bowiem z art. 316 § 1 k.c. in principio, po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Przepis ten na mocy art. 13 § 1 k.p.c. ma zastosowanie także w niniejszej sprawie.

Przepis art. 316 § 1 k.c. statuuje zasadę aktualności orzeczenia (postanowienia w postępowaniu nieprocesowym), nakazując brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Zasada ta odnosi się zarówno do podstawy faktycznej powództwa, jak i do jego podstawy prawnej (por. wyr. SN z 7.3.1997 r., II CKN 70/96, L.).

Stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy obejmuje zarówno obowiązujące przepisy, które mogą stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia, jak i okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy. Zasada ta ma zastosowanie do sądu apelacyjnego, który w polskim systemie prawnym jest organem merytorycznym, a nie tylko kontrolnym. Z tego względu stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy przez sąd pierwszej instancji może różnić się od stanu z chwili wytoczenia powództwa, a istotne zmiany dla wyniku procesu mogą także nastąpić w toku postępowania apelacyjnego (wyr. SN z 15.2.2013 r., I CSK 314/12, Legalis; zob. komentarz do art. 316 KPC red. Zieliński 2017, wyd. 9/Zieliński, Legalis).

Z tego względu Sąd II instancji będący sądem merytorycznym rozpoznającym niniejszą apelację, zobligowany był orzec zgodnie z aktualnym stanem rzeczy, a więc przy uwzględnieniu, że uczestniczka postępowania J. K. (1) odrzuciła w całości spadek po L. S..

J. K. (1) posiada dwoje dzieci- L. K. i J. K. (2).

L. K. złożyła skutecznie w dniu 10 września 2014 r. przed Sądem Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim oświadczenie o odrzuceniu spadku po L. S. (sygn. akt I Ns 456/14).

Uczestniczka J. K. (1) złożyła również skutecznie oświadczenie spadkowe o odrzuceniu spadku po L. S. w imieniu swojego małoletniego wówczas syna J. K. (2) - oświadczenie spadkowe z dnia 21 maja 2014 r. złożone przed Sądem Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim w sprawie o sygn. akt I Ns 298/14.

Stosownie do dyspozycji przytoczonego już przepisu art. 1020 k.c., wyżej wymienione osoby, które spadek odrzuciły, są traktowane tak, jakby nie dożyły chwili otwarcia spadku. Analiza dokumentów i oświadczeń spadkowych uczestników postępowania prowadzi do wniosku, że brak jest dalszych krewnych L. S., którzy mogliby dziedziczyć spadek po niej. W tej sytuacji zastosowanie znalazł przepis art. 935 zd. 1 k.c., zgodnie z którym w braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Gmina nie składa oświadczenia o przyjęciu spadku lub odrzuceniu spadku, a spadek uważa się za przyjęty przez nią z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1023 § 1 i 2 k.c.).

Ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy L. S. Sąd Okręgowy ustalił na podstawie danych zawartych w odpisie skróconego aktu zgonu spadkodawczyni znajdującego się w aktach niniejszej sprawy na k.13. Również zeznająca na rozprawie w dniu 19 września 2013 r. M. P. wskazała, że stałe miejsce zamieszkania L. S. znajdowało się w R. (k.59). Okoliczność ta nie była kwestionowana przez wezwanego do udziału w sprawie uczestnika postępowania Gminę R..

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji, zmieniając zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, iż stwierdził, że spadek po L. S. zmarłej dnia 20 października 2010 r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w R., na podstawie ustawy nabyła z dobrodziejstwem inwentarza w całości Gmina R..

W punkcie 2 orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego przyjmując, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie. Rozstrzygnięcie znalazło oparcie w przepisie art. 520 § 1 k.p.c.